

לקה טוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת דברים התשס"ו

7:59	הרלקת נרות שבת ניו יורק
9:28	מוצאי שבת
8:50	סוק"ש מג"א
9:26	סוק"ש גר"א
1:02	חצות

פנינים לפרשה

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב"

"לפי שהן דברי תוכחות ומנה כן כל המקומות שהקעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז, מפני כבודן של ישראל." (רש"י)

לכאורה, מה ענין כבודם של ישראל לכאן. הלא כך הדין נותן בכל תוכחה, שיהא המוכיח שוקל דבריו לפי מדת הבנתם. שאם בלשון קצרה לא תהיה התוכחה מובנת, יש לו לפרוט החטאים ולהבהירם, ואם ברמז קל היא מובנת, הרי בין כך ובין כך אין להאריך. ומדוע תלה זאת בכבודם של ישראל.

ברם, טבע העולם הוא, שכל מאורע חשוב ומכריע בחייו של אדם אינו מש מזכרונו, ודי ברמז קל כדי להעיר לו אודותיו. מה שאין כן כאשר המאורע הוא שולי ופעוט, נדחק הוא מזכרונו, ורק בסיפור פרטים רבים מהענין יוכל להזכר במה מדובר. עבור דור המדבר, דור דעה, כל חטא שחטאו היה להם למאורע נורא ואיום, ועמד לנגד עיניהם כזכרון מבעיט ומבחיל, עד שהיה די באזכור קל של מקום הכשלו, ומיד הבינו למה הכוונה.

זהו שאמר רש"י "לפיכך סתם הדברים והזכירם ברמז, מפני כבודן של ישראל", כי אם היה נוקק לפרט להם החטא על מנת שיבינו התוכחה, היה זה בזיון להם, כאילו שהחטא נחשב אצלם אך לדבר פעוט, שאינו תופס מקום בזכרונם. אבל עתה שבאמת הספיק עבורם סתימת הדברים ברמז בלבד, הרי זה לכבודם של ישראל, שיודעים להעריך חומרת המעשים הנזכרים.

(מפי רבי יוסף ליב ננדיק)

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל"

סח רבי יצחק-מאיר מגור: משה רבינו היה בכוחו לדבר תוכחות אל בני דורו ואל כל הדורות הבאים כאחד, "אל כל ישראל" ממש. שכל איש, בכל דור, אם יפשפש במעשיו חזקה שימצא בנפשו שמץ או יותר מחטאיהם של דור המדבר וצריך לשוב עליהם.

"ודי זהב"
"יך אמר משה לפני הקב"ה, רבונו של עולם, בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל, עד

שאמרו די, הוא גרם שעשו את העגל." (ברכות לב, א)

מאמר זה תמוה הוא. הכיצד אפשר שיאמרו די לכסף ולזהב, הלא "אין אדם מת וחצי תאותו בידו", ו"מי שיש לו מנה רוצה מאתיים".

אלא שמקור תאות הממון נובע מכח הזוהמה שבאה על האדם, בחטאו של אדם הראשון. זוהמה זו פסקה, כידוע, בשעת מתן תורה, ולא שבה עד שעשו את העגל. לכן קודם שחטאו בעגל, אכן יכלו לומר "די" לשפע הכסף והזהב שהרעיף עליהם הקב"ה. **(רבי אלחנן וסרמף)**

"ואומר אליכם בעת ההיא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם"

פירוש, כאדם שנתברך בעושר ובנים, ומתוך הטורח הרב מגידולם, הוא אומר להם, 'מה רב הטורח שיש לי מכם, יתן ה' כי כן יהיה לכם מבניכם ובני בניכם, רק טרדות וטרחות כאלה'. כמו כן משה, הרועה הנאמן, אמר לישראל "ואומר אליכם בעת ההיא לאמר", "לאמר" דיקא, היינו שיאמרו כן אחרים, "לא אוכל לבדי שאת אתכם". פירוש, שכיון שה' הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים, בדרך נס, עד ש"לא אוכל לבדי שאת אתכם", יתן ה' שכך יאמרו עליכם רועי ישראל בעתיד, ואלו התלוותו שיהיו להם עליכם.

(רבי מאיר שמחה הכהן מדזינסק)

"ה' אלקיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרב"

יש להבין במה נמשלו לכוכבי השמים. ועוד מדוע ראה להזכיר זאת דוקא כאן. ביאר הגאון רבי נפתלי צבי ברלין: "והנכם היום ככוכבי השמים" היינו, באיכות. כי אף שגם דור המדבר לא היו כולם גדולי הערך, אבל היו בהם הרבה יותר מכל שאר הדורות. וכיון שכך, שהיו בהם גדולי דעה "לרוב", היה קשה למנהיג לסבול צרכיהם. זהו שהמשך משה ואמר להם "איכה אשא לבדי טרחם ומשאכם וריבכם".

"יוסף עליכם ככם אלף פעמים"
תמוה המפרשים, כיצד ברכם בסכום קצוב – "ככם אלף פעמים", אחרי שהקב"ה כבר הבטיחם שירבו עד שלא יוכל איש למנותם. רש"י ביאר שמשה עצמו ענה על זה, שברכה זו משלו היא, ואילו הקב"ה "יברך אתכם כאשר דבר לכם". אלא שזה עצמו תמוה, הרי ברכתו שלו בכלל ברכתו של הקב"ה היא, ומה הוסיף.

אלא, תירץ ה"שפתי חכמים", שכך אמר להם משה, ברכת הקב"ה אמנם גדולה היא וללא הגבלת מספר, אך זו אינה אלא בתנאי אם תקיימו את התורה והמצוות. מה שאין כן ברכתי שלי היא ללא תנאי כל שהוא. אכן ניתן ליישב בדרך אחרת, שגם משה בעצם לא תחם תחום לריבויים. שכן אם היה אומר "יוסף עליכם אלף פעמים ככם", אכן היה משמעו שמברכם להיות מוכפלים אלף פעמים ממספרם הנוכחי. אמנם לא כך ברכם, אלא "יוסף ה' עליכם ככם", כלומר, יכפיל את מספרכם כפול שניים, "אלף פעמים", שיוסיף ויכפיל כך המספר המוכפל אלף פעמים, עד שלא יוכלו למנותם. **(בשם רבי עקיבא איגור)**

"איכה אשא לבדי טרחם ומשאכם וריבכם"

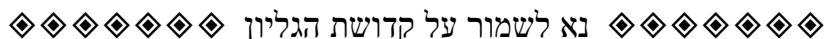
"טרחכם", מלמד שהיו ישראל טרחנין וכו'. ומשאכם, מלמד שהיו אפיקורסין, הקדים משה לצאת, אמרו, מה ראה בן עמרם לצאת, שמא אינו שפוי בתוך ביתו, איחר לצאת, אמרו, מה ראה בן עמרם שלא לצאת, מה אתם סבורים, יושב ויועץ עליכם עצות רעות וחושב עליכם מחשבות". (רש"י). מעשה בהגאון רבי חיים מבריסק, שאחד מגאוני זמנו התאוון לפניו על עגמת נפשו מבעלי דינים שבאו להתדיין לפניו. הרגיעו ר' חיים לבל יקח הדבר אל לבו, ואמר לו: זה מכבר היה תמוה לי, מפני מה הביאו חז"ל כל דברי העם על משה, דברים שלא כהוגן, כי נאה הדבר שיהיו דברים כאלה נשארים למזכרת.

אלא, רצו חז"ל שיהיה בזה לימוד לעולם, איך שמשה רבנו היה סבלן גדול כנגדם, עם כל מה שדיברו בו. וכך צריך כל רב ודיין בישראל, להיות סבלן כנגד צאן מרעיתו. **(מפי רבי חיים מבריסק)**

"איכה אשא לבדי טרחם ומשאכם וריבכם"

"ומשאכם" – פירש"י (והוא מהספר) מלמד שהיו אפיקורסין, הקדים משה לצאת, אמרו, מה ראה בן עמרם לצאת, שמא אינו שפוי בתוך ביתו, איחר לצאת, אמרו, מה ראה בן עמרם שלא לצאת, מה אתם סבורים, יושב ויועץ עליכם עצות (רעות), וחושב עליכם מחשבות (ס"א מצות וחשבונות).

והרי שהאפיקורסות משא היא. ואכן כן פירש האדמו"ר הצדיק רבי נחמן מברסלב זצ"ל, כי למי שאינו מאמין ובוטח בהש"ת, תחסר המשענה אשר יזדקק לוה האדם בימי

חלדו, וחיייו הם לו למשא כבד מנשוא, כי כל ימי האדם מכאובים וכעס ענינו, ובלא משענת האמונה בבורא ית' שהוא מסבב כל הסיבות, וכי כל מה שארע לנו בגזירתו נעשה, יכשל כח האדם לסבול, ועייב נקראת הכפירה והספקנות משא. (טעם דעת)

"הבו לכם אנשים חכמים"

"אנשים" – וכי תעלה על דעתך משים, מה ת"ל "אנשים" – צדיקים – רש"י.

וצ"ל, הול"ל צדיקים. ונ"ל, דמנהיג ומנהל עדת ה' צריך שלא יהיה לו שום פניה, לא לממון שיתנו לו ולא לשום כבוד, רק לש"ש להדריך העם דרך הישר ולשפוט שפוט. וידוע דאיש הוא בבחינת המשפיע והאשה בבחינת שמקבלת. וז"ש "הבו לכם אנשים" שיהיו בבחינת אנשים משפיעים לעם ולא בבחינת נשים המקבלים, והיו אנשים צדיקים שיעשו הכל לטובת הכלל ולא להנאת עצמם כנ"ל.

וע"ד הלצה י"ל, כי יש ויש מנהיגים שהולכים אחר עצת נשותיהם בענין הנהגת עצמם והנהגת הציבור ומתפתים לעצתם, ונשים מושלות בהם ובציבור.

ולכן אמר "הבו לכם אנשים חכמים" ולא נשים, שלא יהיה עצה מאשה בהנהגה, כי (יומא ס"ו:) אין חכמה לאשה אלא בפלך.

(כתב סופר)

"ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים"

אבל נבונים לא מצאתים, זו אחת משבע מדות שאמר יתרו למשה, ולא מצא אלא שלשה, אנשים צדיקים, חכמים, וידועים (ספר). (רש"י הק')

פסוק

ויש לכם לשאול, והרי גם בזמנינו יש ב"ה נבונים ובעלי שאר המדות הטובות, וכיצד זה יובן שאמרו שבדק משה בכל מחנה ישראל ולא מצא אלא בעלי הג' מדות.

אבל עליכם לדעת, אמנם היו בישראל בעלי שבע המדות האלה, אבל משה חיפש שיהיו באדם אחת כל ז' המדות האלה, ושיצטיין בכל אחת מן המדות יותר מכל ישראל, וחיפש משה ומצא בעלי ג' וד' מדות, ובשאר אנשים מצא בעלי שאר המדות, אבל לא מצא כל ז' המדות הטובות אבל היתה מדה אחת שבה הצטיין יותר אדם אחר מישראל, ולא מצא אלא בעלי ג' מדות אלו שהיו גדולים במדות אלו מכל ישראל (מהר"ם אלמושינו בביאוריו לרש"י).

פסוק

ונראה דזה שבת לישראל, שחכם היינו דבר ששמע מרבו, ונבון המבין דבר מתוך דבר (שמות ל"א ג' רש"י) ובישראל דכתיב (לקמן ז, ז) "אתם המעט", שאתם הממעטים עצמכם, ואינם מחזיקין עצמן למדריגה זו שיהיו מובטחים בעצמם דתבונה שהוציאו היא אמיתית, ור"א הגדול לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם (סוכה כ"ז:) שלא החשיב עצמו להיות מבין, וזה נבונים לא מצא.

"ואצוה את שפטיכם בעת ההיא לאמר שמע בין אחיכם וגו'"

כלומר, בעת ההיא צריך לשמוע הבעלי דינין כדי לשפוט צדק, אבל לעתיד לבא כתיב (סנהדרין צ"ג:). דמורח ודאין (שמריח באדם

ושופט ויודע מי החייב, שנאמר – ישעיה י"א ג' – "לא למראה עיניו יפוט ולא למשמע אזניו יוכיח", ואפילו הכי "ושפט בצדק דלים", כגון ע"י הרחה – לשון רש"י (שם), אין צריך לשמוע הבעלי דינין, דמורח אפילו בלא שמוע הבעלי דינין ידוע עם מי האמת.

(קדושת לוי)

"ויצא האמרי וגו' וירדפו אתכם כאשר תעשינה הדברים"

ופרש"י: "מה הדבורה הזאת כשהיא מכה את האדם מיד מתה אף הם כשהיו נוגעים בכס מיד מתים". ולכאורה קשה שהרי הפסוק רוצה להדגיש את עוצם מכת האמורי שבה כעונש לישראל על שהזידו לעלות ההרה נגד רצון הבורא, ולפי פרש"י רואים כאן עונש האמורי שהכה את ישראל! אלא, כוונת רש"י להראות גודל שנתת האמורי שלמרות שידעו שכשיפגעו בישראל מיד מתים, ובכ"ז רדפו אחרי בני"ו והתגרו בהם, שכל כך היתה שנאתם עזה שכדאי היה להם ליהרג ובלבד שיפגעו בישראל.

(מגן רי"ז הלוי)

"הבו לכם אנשים חכמים ונבונים"

(א, יג)

ופרש"י: חכמים – כסופין

רבים התקשו בביאור הדבר. ואומרים הגר"א וה"פרישה" שטעות נפלה בדפוסים.

וצריך לומר: אנשים – כסופין (המקור לכך בספרי). ומבאר הפרישה (ח"ו"מ ס"ו ז) לשון בושת וענווה. ומכאן המקור לדברי הרמב"ם שדיין צריך להיות בעל מידת ענווה.

ועדיין צריך להסביר כיצד דרשו חז"ל מידת בושה וענווה מהכתוב "אנשים"? מהסיים בעל הפרישה שמצאנו במשה רבינו "והאיש משה עניו מאד". וכן בפגישתו של משה עם יתרו – "וישאלו איש לרעהו לשלום", שואלים חז"ל מי נקרא "איש" – זה משה רבינו. וממדת ענווה שבו פתח משה לשאול בשלום יתרו ולא המתין מתוך חשיבות שיתרו יפנה אליו.

מדרש פליאה

בדברים רבה: אמר רבי ברכיה בשם רבי חנינא. צריכין הדיינים שיהיה בהם שבע מידות, ואלו הם" חכמים ונבונים וידועים. וארבע כמו שכתוב: "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל ראי אלוקים אנשי אמת שונאי בצע. ולמה לא נכתבו שבע כאחת? שאם לא נמצאו נמצאו מביא מארבע ואם לא נמצאו מארבע מביא משלוש ואם לא נמצאו משלוש מביא מאחת – שכן כתוב "אשת חיל מי ימצא".

ופליאה גדולה מה כוונת בעל המדרש בפסוק "אשת חיל"? מובא בשם רא"ד תאומים שהגירסא במדרש היתה בראשי תיבות "אחמ"י, ובטעות פתחו "אשת חיל מי ימצא". אך האמת היא שכוונת המדרש לפסוק "ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל". (ומשמע שמצא רק תכונה אחת – אנשי חיל)

"צדק ילין בה ועתה מרצחים"

(מתוך ההפטרות)

הנביא מוכיח את ישראל שכאשר מזדמנת להם צדקה הרי הם מלינים אותה למחרת. אך כאשר בא לפניהם דבר עבירה אינם שוהים לרגע – ועתה מרצחים.

"אל תתני פוגת לך אל תדום בת עיניך"

(איכה ב, יח)

החטא הקשה ביותר שבעטיו הגלות מתמשכת כל כך הרבה הוא בזה שחדלנו מלהתאבל כראוי על ירושלים. וזאת היא הסיבה העיקרית שבגללה אין נותנים לנו מנוח בשום מקום ואנו אנוסים לשאת בכל מקום גזירות ורדיפות נוראות. משום שכל אימת שיש לנו במקום מן המקומות מעט מנוחה מיד אנו שוכחים את ירושלים ושוב אין אנו מעלים אותה על ראש שמחתינו באמת. (רבי יעקב עמדין)

"כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה"

לא נאמר – יזכה ויראה בשמחתה (לשון עתיד) אלא לשון הווה – זוכה ורואה.

ביאור הדבר: על הלב נגור שישתכח מן הלב, ואם לאחר אלפי שנים עדיין מתאבלים אנו הרי סימן ברור שירושלים והמקדש אינם בגדר מת חלילה. ואם כן, האבלות והצער, הם עצמם מקום לנחמה ושמחה.

(רבי חיים מוואלוז'ין)

"הואיל משה באר את התורה"

וברש"י: "בשבעים לשון פירשה להם", הנה מצויים אפיקורסים הטוענים שלא ניתנה תורה אלא לקיימה במדבר, מקום שאינו ישוב אדם, או בארץ ישראל בעת שישראל חיים על אדמתם בהשקט ובטח ואיש אינו מפריע להם. אבל בהיותם בגלות בין עמים אחרים בעלי תרבות ולשון משלהם – אין להתבדל מהם ולשמור על התורה ומצוותיה בדקדוק. לפיכך עוד לפני שנכנסו לארץ פירש להם משה את התורה בשבעים לשון להודיע אותם כי בכל מקום ומקום שימצאו בין אומות שונות מחוייבים הם לשמור תורה ומצוות, לפי שהתורה ניתנה לכל הזמנים ולכל המקומות ולא תשתנה לעולם.

(כתב סופר)

"במדבר אשר ראית אשר נשאך ה' אלקיך כאשר ישא איש את בנו"

"נשאך" – מלשון "נושא עון", כלומר השי"ת מחל לך על כל העוונות שלך. ואף שהקב"ה בתור מלך אין ביכולתו למחול שכן "מלך שמחל על כבודו – אין כבודו מחול" מכל מקום הקב"ה התנהג עמך כמו אב "כאשר ישא איש את בנו" ואב שמחל על כבודו – כבודו מחול.

(החיד"א)

"שמע בין אחיכם ושפטתם צדק"

כאשר מלאו לנער יהונתן (מוה"ר יהונתן אייבשיץ – בעל "יערות דבשי", "אורים ותומים", "כרתי ופלתתי" – זצוק"ל) שלש עשרה שנה, ערכו ידידי ומכריו את מסיבת הבר מצוה שלו, (הוריו כבר לא היו אז בחיים), בהזדמנות זו דרש הנער דרשה מופלאה אשר הפליאה את כל שומעיה.

בין יתר דבריו הסביר יהונתן בדרשתו המאמר הידוע, המובא במדרש עה"פ (קהלת ד' י"ג) "טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל", טוב ילד מסכן וחכם – זה היצה"ט, ומדוע נקרא שמו ילד, כי הוא ניתן באדם רק מיום היותו בן י"ג שנה, ולכן לעולם צעיר

הוא מן האדם המקבלו, ולמה נקרא שמו מסכן, משום שרבים אינם נשמעים לו, ומדוע נקרא שמו חכם, כי הוא מכוין את הבריות לדרך הישרה. "מלך זקן וכסילי" – זה היצה"ר, ומדוע נקרא שמו מלך, שהכל נשמעים לו, וזקן – מדוע, שהוא ניתן באדם מיד עם הולדו, ואינו מרפה ממנו עד זקנותו, ולמה נקרא כסיל, שהוא מכוין את האדם את הדרך הרעה.

סגס

בסיימו את דבריו, קם אחד הנוכחים ושאל את נער הבר מצוה שאלה מענינת: אמור נא לי, יהונתן יקירי, מכיון שעד היום – יום מלאו לך י"ג שנה – לא היה בך היצה"ר, ורק היצה"ר בקש להשפיע עליך, כיצד היית נוהג כאשר בא אליך היצה"ר לפתותך, במה היית דוחה אותו.

השיב הנער החכם: כך הייתי עונה לו, כתוב בתורה "שמעו... ושפטתם צדק", ועל כך אומרים חז"ל (סנהדרין ז'): הרי זו אזהרה לבי"ד שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבוא

בעל דין חבירו, ואזהרה לבעל דין שלא יטעים דבריו לדין קודם שיבוא בעל דין חבירו. כלומר, שאין לבי"ד לשמוע את דברי אחד מן הנשפטים במשפט לפני שיבוא הנשפט האחר, וכן אסור לו לנשפט האחד להשמיע את טענותיו בפני הדין השופט לפני שגיע הנשפט השני. בהלכה מפורשת זו – התלהב הנער כמנצח – דחיתיו, את יצרי הרע, כך אמרתי לו, שתוק והפסק מיד את שדולך, שכן לפי ההלכה אסור לך להשמיע את דבריך, ואף לי אסור לשמוע את טענותיך לפני בוא בעל הדין השני, הלא הוא היצה"ר, רק כאשר יהיה אף הוא נוכח במשפט, תוכל להשמיע דבריך, ואשפוט עם מי משניכם הצדק. (היהודי החכם)

"ואמר אליכם לא תערצון... ה' אלוקים.. הוא ילחם לכם... ככל אשר עשה אתכם במצרים... ובמדבר... אשר נשאך.. ובדבר הזה אינכם מאמינים"

(א, כט-לג) כשאדם ניצב בחייו נגד משימות שלפי הערכת המצב שסביבו הוא לא יוכל לעמוד בהם, אל לו ליפול ביאוש, אלא יחזק את עצמו עם יי שיתבונן על מצבים שעברו עליו, שגם בהם לא היה ראוי לעמוד ואעפ"כ בעזרת ה' חלו שינויים ברגע האחרון שלפני המשימה וכך יכול היה לעמוד במשימה. למדנו זאת ממשנה רבינו שחזק את ישראל כשנפלו ביאוש שלא יכלו לכבוש את עמי כנען והוא חזק אותם בהציגו לפנייהם את עברם וכי לפי המצב הטבעי היתה להם יכולת לצאת ממצרים, או שקיימת אפשרות קיום במדבר הגדול! ואעפ"כ ה' נלחם להם במצרים. וכן נשאם במדבר הגדול, אי"כ אם יצר לפנייהם תנאים על טבעיים כדי לקיימם קל וחומר שיכול לכבוש לפנייהם את הארץ. (משל סופרים)

"זולתי כלב בן יפונה... ולא אתן את הארץ.. יען אשר מלא אחרי ה'."

יהושע בן נון... הוא יבוא שמה.. הוא ינחילנה את ישראל" (א, לו, לח) נתבאר בפסוק כי כלב ויהושע כל אחד נכנס לארץ בזכות סיבה אחרת, דהיינו שלשניהם היה בסיס משותף שלא הסכימו עם המרגלים ושניהם לא הוציאו דיבה על הארץ,

אבל בכך לא היה די להנצל מעונש דור המדבר שהרי הם בכלל הדור. אבל לכלב נוספה זכות בכך שקידש את ה' ומילא אחר ציוויו כנגד החילול ה' של המרגלים, ובהוציא את עצמו מכלל דור המדבר לפיכך זכה להכנס לארץ. לעומת זאת יהושע הכניס את עצמו לדור באי הארץ בזכות היותו למנהיג עבורם למען הנחלים את הארץ ובכך ניצל מגזירת דור המדבר. (מובא בספרים)

"שמע בין אחיכם ושפטתם צדק" (א, טו) מלת "בין" בא לרמוז עדי"ש העטי"ר מו"ר הרה"ג בספרו הבהיר "בן איש חי" בדרשותיו פלרשת משפטים, ששמע על מו"ז הרה"ג כמה"ר משה חיים זללה"ה, שפעם אחת באו לדין לפניו יהודי וגוי, והיה הגוי תובע ליהודי מעוה,

והשיב לו להדי"ם, והבין הרב ז"ל בעין שכלו שהיהודי מכחש לו ורוצה להשבע לשקר, אמר לו הרב: טוב אני משביעך, רק שאני רוצה קודם לעיין בדבר, ויצא מביהכ"נ, ועלה בלאט לעזרת הנשים לשמוע מה הם מדברים, ושמע שהגוי אומר ליהודי: איך תעזי להשבע לשקר, ענה לו היהודי: מה אעשה, אני דחוק מאד וכו'.

תיכף נכנס הרב לביהכ"נ, ואמר ליהודי: צא ושלם לו ואיני משביעך, כי כבר שמעת כל דבריכם, והרבה לדבר עמו מוסר. וז"ש "שמע בין אחיכם", ר"ל, שמוע את הדברים שמדברים ביניהם ביחוד – כענין זה המעשה – ועי"כ "ושפטתם צדק" שתוציאו המשפט לאורו. (ציצים ופרחים (בנו של הברן איש חי)

הליכות והלכות

הלכות ט"ב באב

הלכות סעודה מפסקת

ביום רביעי ערב תשעה באב לפנות ערב מספר דקות לפני השקיעה מתחילים את הצום. הסעודה שאוכלים לפני זמן זה נקראת סעודה מפסקת, סעודה שבה מפסיקים את האכילה.

סעודה זו מוגבלת היא ואוכלים בה רק תבשיל אחד כגון ביצה או אורז, וכן אין אוכלים דגים בסעודה זו. בורקס ממולא גבינה דינו כשני תבשילין ואסור! רק דבר שדרכו לבשל ביחד תמיד כגון עדשים עם אורז וכדו' נקרא תבשיל אחד ומותר. פירות וירקות חיים מותרים בסעודה זו. ויאכל רק כבדי לקיים עצמו בצום, ולכן כתב ה'בן איש חי' זצ"ל - שלא יאכל סלט בסעודה זו. והאשכנזים נוהגים לאכול פת, ביצה ומים, וטובלים הפת באפר ואומרים זוהי סעודת תשעה באב.

אין מזמנים בסעודה זו, ולכן יאכל כל אחד במקום נפרד, לא סמוך לשני. וכן אוכלים אותה בישיבה על גבי הקרקע (על כרים או על שטיח).

מותר לאכול ולשתות לאחר הסעודה המפסקת אא"כ קיבל בפירוש שלא לאכול עוד. ומי"מ נכון להתנות בפירוש בפה או בלב שאינו מקבל עליו התענית עד בין השמשות.

הסעודה המפסקת הינה סעודת קבע שאוכל לאחר חצות היום, וכשאין בדעתו לאכול עוד

אחריה סעודת קבע עד הצום. אך אם אוכל סעודה נוספת לאחריה אין לסעודה ראשונה דין סעודה מפסקת, ומותרת בלי ההגבלות דלעיל. מכל מקום כתב "המשנה ברורה" שהמנהג לאכול אוכל רגיל ולאחר מכן להתפלל מנחה ולאחר מנחה לאכול סעודה מפסקת, אך צריך שתהיה סעודה זו עם פת ולא כמו אלה שאוכלים ארוחה זו כעין סעודת עראי ועיקר אכילתם היה לפני מנחה כיון שזה ערמה, אלא יאכל ארוחה אמיתית לסעודה מפסקת עם כל ההגבלות, והכל לשם שמים שלא יזיק לו הצום (ועיין משנה ברורה סימן תקנ"ב סעיף טו').

ערב תשעה באב אחר חצות היום לא ילמד אלא בדברים המותרים ללמוד בתשעה באב. וכן אין לטייל בזמן זה.

הלכות תשעה באב

תשעה באב אסור באכילה ובשתיה בין בלילה בין ביום עד מוצאי הצום.

* אין לנעול נעלי עור, ואפילו אם רק חלק מן הנעל מעור אסור, וכן לילדים קטנים לא ילבישם נעלים מעור. ולכן נועלים בתשעה באב נעלי בד או גומי בלבד.

ויפסיק מבעוד יום קודם לשקיעה מאכילה ונעילת נעלי עור.

* וכן אסור בתשימש המיטה ולא יישן עם אשתו במיטה אחת אלא כל אחד במיטה נפרדת. וכן אסור בלילה לנגוע באשתו. וכל אחד ימעט הנאתו בלילה, אם רגיל לישון על כרית אחת אז יישן בלי כרית, ואם רגיל בשתיים יישן באחת.

* הכל חייבים בצום זה, אפילו מעוברות ומניקות. ישנם מקרים שפטורים מלצום, כגון, כגון חולה או יולדת או מניקה באופנים מסויימים - הכל לעשות לפי הוראות רב, וכן ילדים קטנים פטורים. ומכל מקום מי שהותר לו לאכול יאכל רק אוכל פשוט ולא ירבה בסעודה.

אסור בטי' באב בשאילת שלום ("מה שלומך" וכדו') וכן אין לברך בוקר טוב, שלום וכדו'. ועם הארץ שהקדים בשלום ישיב לו בשפה רפה ובכובד ראש.

* אין ללמוד תורה בתשעה באב, רק דברים שנוגעים לצער ואבילות כגון ספורי החורבן, ומגילת איכה ופירוש המגילה, וכן ספרי מוסר המעוררים תשובה. אבל קריאת חוק לישראל וכן קריאת תהלים אסור. ומי שרגיל לומר תהלים בכל יום, ישלים ביום שישי את הפרקים של תשעה באב ולא יקרא בתשעה באב.

* רחיצה אסורה, ולכן נטילת ידיים שחרית וכן לאחר שירותים נוטל עד קשרי אצבעותיו (גוף האצבעות) ולא יותר. וכמו כן לא ירחץ פיו ולא ירחץ פניו בבוקר.

סיכה אסורה, ולכן אסור להשתמש בסבון, בושם, ומשחות, קרם, שמנים וספריי. אין עושים מלאכה ביום תשעה באב, וכן אין עוסקים בסחורה, אא"כ זה דבר האבד או הפסד, וישתדל לעשות זאת לאחר חצות היום (בשעה 1:02 בצהריים) ואם יוכל על ידי גוי עדיף.

נשים המבשלות עבור מוצאי הצום טוב שיבשלו אחרי חצות היום, ואין לסדר את הבית שלא יסחור דעתם מן האבלות.

* ישיבה על כסא אסורה עד חצות היום. ושאר אסורים אסורים עד מוצאי הצום.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הבנים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה, נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

והנה, עוד בטרם נגש להתפלל, ואפילו עוד בטרם לקח לעצמו סידור כדי להתפלל

מתוכו, הוציא הגר"צ מכיסו מטבע או שתיים, נגש אל קופת בית הכנסת, ושילשל את הכסף לתוכה. כדומני, שנגשו אליו אנשים ושאלוהו שהרי היכף החיים' בסימן רל"ה מביא שאין צריך לתת צדקה לפני ערבית, (כמו שעושים לפני שחרית, מטעם 'בצדק אחזה פניך'), אך ראש הישיבה ביטל את דבריהם, ואמר:

ינתינה זו, לא היתה בגדר של צדקה לפני התפילה. לא זו היתה כוונתי. נתינת הכסף לקופת בית הכנסת היתה בגין רצוני להשתתף באחזקתו של בית הכנסת; הרי אני נכנס להתפלל כאן, וברצוני שהמקום יהיה נקי, שהחשמל יפעל כדי שאוכל להתפלל מתוך הסיודר, ובמצאותו אני הרי נהנה מכל זה, ואיך אפשר ליהנות ולא לשלם על כך?!

אצילות של ת"ח, במיטבה, ראינו כאן. אצילות של מרביץ תורה ומחנך דגול שזכה להעמיד דורות של תלמידים, אבל בראש ובראשונה חינך את עצמו לא להיות כפוי טובה, לא להיות בגדר של מקבל ואינו נוטן.

"יתן בעפר פיהו אולי יש תקווה"

(איכה ג, כט)

כיצד האדם צריך לשמור את הפה? שיצטרך בנפשו כאילו פיו מלא עפר האם יכול אז לדבר. וגם בכך, ממשך הכתוב, רק "אולי יש תקווה" – כולי האי ואולי!

(לב אליהו)

"ינשא לבבנו אל כפיים"

(איכה נ, מא)

ישנם אנשים בעלי "לב טוב": כשמוכחים אותם על מעשיהם הנלוזים, תשובתם בפיהם: "העיקר הלב", ומוכיח לנו הנביא "ינשא לבבנו" – אין די בלב בלבד אלא נשא אותו "אל כפיים" – לקיים בפועל את מצוות התורה ולא נסתפק ברצון וכוונת הלב.

(ספר הדרוש)

המשך הליכות והלכות

יש האוסרים עישון כל היום, ויש המתירים ואם מוכרח לעשן יעשה זאת בצניעה לאחר חצות היום.

מוצאי תשעה באב מותר לפי מנהגי הספרדים ברחיצה ובכל הדברים, אך בשר ויין וכן שמיעת מוזיקה אסורים עד (עשירי באב) נהגו להחמיר כל יום עשירי חוץ טעימת התבשילים לצורך שבת.

למנהגי אשכנז אסור בשר ויין עד יום עשירי בחצות. אבל רחיצה וכבוס מותר בגלל כבוד שבת.

ונוהגים לקדש הלבנה במוצאי תשעה באב.

למגילת איכה

"פצו עלי פיהם.. עשה ה' אשר זמם"

(איכה ב, טז, יז)

בסדר הפסוקים בפרק זה, שכתובים לפי סדר א' ב', מופיעה האות פ' לפני ע' כניל, וכן בפרק ג' וד', והטעם כי ספר איכה נכתב ע"י ירמיהו והוא הוכיח את ישראל הרבה על השקר וכאומרו: "למדו לשונם דבר שקר" (ירמיהו ט, ד) ועוד, ולכן רמז זאת בפרקי איכה שה"פה" קודם ל"עין" כלומר שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם. (ראשית חכמה)

"הורידו כנחל דמעה"

(איכה ב, יח)

דמעה – יחידית, ולא אמר "דמעות" בלשון רבים. ובא להורות על איכות הבכיה שכל דמעה ודמעה כשלעצמה תהיה כמו נחל.

(לחם דמעה)

מעשה חכמים

כשנכנס הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל להתפלל שילשל מטבע לקופת בית הכנסת

אצילותו של תלמיד חכם אינה נמדדת רק במועשים הגדולים שהוא עושה למען כלל ישראל, אלא גם, ואולי בעיקר, בדברים הנחשבים לפעוטי-ערך, ודוקא שם הינך מוצא את מידת האצילות שלו הנגזרת, כמובן מכוח התורה.

נכנסתי פעם לבית כנסת אחד, ספיר הרב זילברשטיין שליט"א והיה זה בעת שהציבור עמד להתפלל תפילת מעריב, וראיתי את הגאון רבי בן-ציון אבא שאול זצ"ל, ראש ישיבת פורת יוסף, נכנס אף הוא לבית הכנסת, ומבקש להצטרף לקהל המתפללים.

הילולא דצדיקא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ז אב	ו אב	ה אב	ד אב	ג אב	ב אב	א אב
רבי משה גרינוולד מח"ס ערוגת הבושם שקיעה 8:13	רבי משה מזרחי ראב"ד ארם צובא	רבי יצחק לוריא אשכנזי האר"י רבי חיים עזר גרודז'נסקי מח"ס שו"ת אחיעזר	רבי מנחם עזריה הרמ"ע מפאנו	רבי שמשון מאוסמרופול מח"ס קדנים	רבי אהרן תאומים מקראא	ראש הדין אהרן הכהן אלעזר הכהן בנו של אהרן הכהן רבי יוסף זרעק מח"ס פורת יוסף שקיעה 8:19

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה